

طرح درس داستان «شلیک به ستاره‌ها»

در جنگ جهانی اول در فاصله‌ی چهار سال بین ۱۹۱۴ و ۱۹۱۸، بیش از ۲۵ میلیون نفر کشته یا زخمی شدند. با این حال هنوز لحظات عجیبی از شادی و امید در سنگرها وجود داشت، و یکی از قابل توجه‌ترین آن‌ها در اولین کریسمس جنگ رخ داد؛ چند ساعت کوتاه که در طی آن مردان از هر دو طرف اسلحه‌ی خود را به زمین گذاشتند، از سنگرهای خود بیرون آمدند، و غذا، سرود، بازی و رفاقت را به اشتراک گذاشتند. این آتش‌بس غیرقانونی دست‌مایه‌ی کتاب «شلیک به ستاره‌ها» شده و ما داستان این ماجرای واقعی را

در مسیر روایت نامه‌های یک سرباز برای مادرش می‌خوانیم. داستان علاوه بر اینکه به یکی از مهم‌ترین واقعه‌های تاریخی می‌پردازد، دانش‌آموزان را به تفکر پیرامون مفاهیم صلح و جنگ ترغیب می‌کند. این داستان را می‌توان روایتی از احوال ضعیفان و در ماندگان در جنگ دانست.

کلیدواژه‌ها: جنگ، صلح، جنگ جهانی اول، کریسمس

اهداف:

- گسترش گنجینه‌ی لغات
- درک پیام‌های اصلی داستان
- توانایی سخن گفتن در برابر جمع
- بحث و گفتگو و اظهار نظر درباره‌ی مطالب
- توانایی بیان احساسات، افکار و تجربه‌های درونی
- تقویت حساسیت نسبت احساسات دیگران
- شناخت خود
- بیان احساسات و تشریح وضعیت دیگران
- آشنایی با مفاهیم صلح و جنگ و ترغیب به تفکر در این زمینه
- آشنایی با تاریخ جهان (جنگ جهانی اول)

گروه سنی: چهارم تا ششم دبستان

ابزار مورد نیاز: کتاب «شلیک به ستاره‌ها»، کاربرگ به تعداد دانش آموزان، نقشه جهان.
(در صورت تمایل به اجرای فعالیت، ابزار مربوط به فعالیت‌ها را جداگانه بررسی کنید.)

پیش از اجرای طرح:

برای دانش آموزان توضیح دهید که امروز می‌خواهیم داستانی از جنگ جهانی اول بخوانیم. از آن‌ها در مورد جنگ‌های جهانی بپرسید و اینکه در این زمینه چه می‌دانند. توضیح دهید که جنگ جهانی اول که با نام جنگ بزرگ نیز شناخته می‌شود، جنگی جهانی بود که حدود ۱۰۰ سال پیش رخ داد و در پی آن سربازان بسیاری برای جنگ تجهیز و مناطق بسیاری از جهان درگیر جنگ شدند. در سال‌های پیش از شروع جنگ جهانی بین اکثر کشورهای جهان اختلاف وجود داشت، کشورها از تجاوز کشورهای دیگر می‌ترسیدند و در مدارس به جوانان عشق به وطن و مبارزه با دشمن را یاد می‌دادند. بعضی از کشورها از ترس حمله‌ی دشمنان با هم پیمان دوستی بستند. آلمان، ایتالیا و اتریش - مجارستان یک اتحاد تشکیل دادند (متحدین) و فرانسه،

انگلیس و روسیه هم یک اتحاد دیگر تشکیل دادند (متفقین). (روی نقشه کشورها را به بچه‌ها نشان دهید.) جنگ شکل گرفت. طرفین خود را به انواع سلاح‌ها مجهز کردند و نیروهای زمینی و توپخانه‌ها در جایی سنگر گرفتند. جنگ بزرگی شکل گرفت و تقریباً همه جهان را درگیر کرد. تلفات جنگ جهانی اول تا آن زمان در تاریخ جنگ‌های جهان بی‌سابقه بود (۲۵ میلیون کشته). سپس برخی از عکس‌هایی را که مربوط به جنگ جهانی اول است برای بچه‌ها نمایش دهید و توضیح دهید که داستان امروز یک داستان واقعی در مورد جنگ جهانی اول است.

اجرای طرح: داستان را با نشان دادن تصاویر قصه‌گویی یا قصه‌خوانی کنید.

پس از اجرای طرح: در صورت تمایل می‌توانید بخش‌هایی از فیلم «کریسمس مبارک» را که مربوط به همین داستان است، برای بچه‌ها نمایش دهید. همچنین می‌توانید برخی عکس‌های واقعی مربوط به همین واقعه را به بچه‌ها نشان دهید.

بحث و گفتگو (می‌توانید از بین سؤالات انتخاب کنید):

▪ پرسش‌های درک مطلب:

۱. سربازان آلمانی برای اینکه نشان بدهند به دنبال آتش‌بس هستند، چه کارهایی کردند؟
۲. آن‌ها در چه زمانی تصمیم به آتش‌بس گرفتند؟
۳. چارلی شرایط زندگی در سنگرها را توصیف می‌کند؛ آیا می‌توانید بنا به توصیف او بگویید که سنگرها در جنگ جهانی اول چه‌طور جایی بوده‌اند؟
۴. چرا سرگرد واتس بعد از فهمیدن ماجرای آتش‌بس خشمگین شد؟
۵. سربازان در مدت زمان آتش‌بس چه کارهایی کردند؟
۶. چرا سربازان انگلیسی در فرانسه با آلمانی‌ها می‌جنگیدند؟

■ پرسش‌هایی برای شناخت خود و دیگران:

۱. چارلی در نامه به مادرش می‌گوید: «من هم امیدوارم که مایه‌ی افتخار تو و سربلندی کشور عزیزم باشم...». مثال‌هایی از متن ارائه دهید که شاهده‌ی بر رفتارهایی از چارلی باشد که ممکن است باعث افتخار مادرش شود یا نشان دهد که او با افتخار به کشورش خدمت می‌کند.
۲. چارلی چه کارهای دیگری می‌توانست بکند که مادرش به او افتخار کند؟ چه کارهای دیگری می‌توانست سربلندی کشورش بکند؟
۳. به نظر شما جنگ خوب است یا بد؟ چرا؟
۴. یکی از سربازان آلمانی از چارلی می‌پرسد: «چرا نمی‌توانیم به خانه برگردیم و در صلح زندگی کنیم؟» به نظر شما چرا سربازان نتوانستند/ نمی‌توانستند جنگ را همان‌جا پایان دهند و به خانه برگردند؟ اگر تو جای آن‌ها بودی چه می‌کردی؟
۵. فکر می‌کنید منظور چارلی از اینکه می‌گوید فردا ما به ستاره‌ها شلیک کنیم چیست؟ چرا نویسنده نام کتاب را شلیک به ستاره‌ها گذاشته؟
۶. اگر تو جای سربازان بودی، وقتی متوجه آتش‌بس می‌شدی، چه احساسی پیدا می‌کردی؟
۷. اگر جای ستوان لاول بودی، با وجود اینکه می‌دانستی که آتش‌بس غیرقانونی است و ممکن است توبیخ بشوی، برای آتش‌بس پیشقدم می‌شدی؟ به نظر شما این کار کار سختی است یا آسان؟

فعالیت‌های پیشنهادی:

۱. تصویر زیر را برای دانش‌آموزان نمایش دهید. به آن‌ها بگویید که این یک عکس واقعی است مربوط به همان زمان آتش‌بس. سپس از آن‌ها پرسید که کدامیک از نقاشی‌های کتاب مربوط به این عکس است؟

۲. نقاشی کتاب را به بچه‌ها نشان بدهید و از آن‌ها پرسش کنید: فکر می‌کنید کدام سربازان آلمانی هستند و کدام سربازان انگلیسی؟ چطور این موضوع را فهمیدید؟ اگر این لباس‌ها را بر تن نداشتند، (مثل عکس سیاه و سفید) آیا به نظر شما معلوم می‌شد که این‌ها دشمن‌ها هستند؟ آیا در این صحنه این افراد با هم دوست هستند یا

دشمن؟ چه چیزی باعث شده که این‌ها با

هم بجنگند؟

۳. بچه‌ها را گروه‌بندی کنید. از هر گروه بخواهید که تصور کنند که روزنامه‌نگار هستند و می‌خواهند یک روزنامه در مورد واقعه‌ای که رخ داده بنویسند. می‌توانید عکس‌هایی کپی‌شده از عکس‌های تاریخی یا از روی تصاویر کتاب را در اختیار هر گروه قرار دهید. همچنین می‌توانید از یک فرد دعوت کنید که در کلاس بنشیند و وانمود کند که یکی از سربازانی بوده است که در این واقعه حضور داشته، بچه‌ها می‌توانند با این فرد مصاحبه کنند و نتیجه مصاحبه را در روزنامه‌شان بنویسند. در نهایت روزنامه‌ها را به دیوار کلاس نصب کنید.

۴. بچه‌ها را گروه‌بندی کنید. از هر گروه بخواهید که واژه‌نامه پایان کتاب را مطالعه کنند و از میان کلمات ۵ کلمه انتخاب کنند و روی کاغذهای جداگانه بنویسند. سپس معانی تمام کلمات پایان کتاب را روی کاغذهای مجزا بنویسید، تا کنید و داخل یک جعبه بیاندازید. به صورت تصادفی یک کاغذ را از درون جعبه بیرون بیاورید و بخوانید. هر گروهی که کلمه‌ی هم‌معنا را داشته باشد، باید اعلام کند، آن کلمه را به سایر گروه‌ها نشان دهد و به معلم تحویل دهد. هر گروهی که زودتر کلمات را تمام کرد، برنده است. (این بازی به بازی «بینگو» معروف است. به این دلیل که وقتی کسی کارت‌هایش را تمام می‌کند باید سریعاً بگوید: «بینگو!»). حُسن این بازی آشنایی با کلمات و افزایش دامنه‌ی لغات در دانش‌آموزان است و عیب آن این است که برنده‌شدن و بازنده‌شدن در آن به شانس ارتباط دارد. می‌توانید در این زمینه با بچه‌ها گفت‌وگو کنید و نظر آن‌ها را هم جویا شوید.)

۵. بچه‌ها را گروه‌بندی کنید. از هر گروه بخواهید که پیرامون یکی از موارد زیر تحقیق کنند. سپس در جلسه‌ی بعد نتایج تحقیق‌شان را برای بقیه بگویند یا نمایش دهند.

- تاریخ جنگ جهانی اول به تاریخ شمسی و وضعیت ایران در جنگ جهانی اول
- نقشه‌ای از کشورهای درگیر در جنگ جهانی اول
- تصاویری واقعی از جنگ جهانی اول
- سنگرها در جنگ جهانی اول

برای هر یک از این موضوعات می‌توانید منابعی به دانش‌آموزان پیشنهاد کنید:

۱. کتاب دایره‌المعارف تاریخ ایران (انتشارات محراب قلم)
۲. فیلم سینمایی دلیران تنگستان
۳. اطلس تاریخ جهان (نشر افق)
۴. جنگ‌های جهانی (نشر پیام آزادی)
۵. کتاب گفت‌وگو با نوهام درباره‌ی جنگ جهانی اول (انتشارات آفرینگان)

